

28 септември - Международен ден на правото да знам

Наближава 28 септември - дата, на която неправителствени организации и застъпници за свободата на информация от целия свят празнуват Деня на правото да знам. Началото на отбелязването на това събитие бе сложено през 2002 г., когато между 26 и 28 септември в София се проведе международна работна среща на тема: "Прилагане на законодателството за достъп до информация. Съдебни практики". В нея взеха участие представители на неправителствени организации, работещи в областта на достъпа до информация от 15 страни - Албания, Армения, Босна и Херцеговина, България, Грузия, Индия, Латвия, Македония, Мексико, Молдова, Румъния, Словакия, САЩ, Унгария и Южна Африка, а също

така и представители на международни организации, работещи в тази област. На последния ден от срещата - 28 септември, по инициатива на Програма Достъп до Информация, бе учредена Международна мрежа на застъпниците за свобода на информацията (Freedom of Information Advocates Network). Членовете на новоучредената мрежа приеха меморандум за целите и начина на нейната работа, която се състои в обмяна на информация и опит между организа-

ции и групи, активни в областта на свободата на информация от целия свят. За утвърждаването и популяризирането на стандартите в областта на свободата на информация, членовете на мрежата решиха да отбелязват 28 септември като Международен ден на правото да знам.

За първи път Програма Достъп до Информация отбеляза Международния ден на правото да знам в София, на 28 септември 2003 г., с пресконференция и церемония по връчване на награди за принос в областта на свободата на информация. Трите церемонии, на които досега са връчвани награди, са съпроводени от кампания за набиране на номинации в седем категории за награди. Всяка година ПДИ призовава държавни служители, журналисти, неправителствени организации и граждани да изпращат номинации в различните категории. Наградите са както положителни, така и отрицателни. На 28 септември ПДИ провежда церемония, чиято цел е да се поощрят усилията на граждани, журналисти и неправителствени организации в търсенето на

обществена информация. ПДИ наблюдава дейността и на институции - как изпълняват задълженията си по Закона за достъп до обществена информация и какво правят, за да улеснят процеса на информиране на обществеността. За да бъде обективна оценката, награди с негативна тежест получават институции, които не изпълняват задълженията си по ЗДОИ и нарушават правото на гражданите на достъп до информация.

Кампанията, която всяка година

съпровожда подготовката за церемонията на Деня на правото да знам, подпомага изграждането на прозрачна и отчетна демокрация. Наградите са стимул както за гражданите, така и за управляващите. Победителите в отделните

В този брой на информационния ни бюлетин ще ви представим накратко досегашните носители на наградите по случай Деня на правото да знам. Можете да намерите повече информация за предстоящата церемония, както и да предложите своите номинации до 12 септември на Интернет адрес: <http://www.RightToKnowDay.net>

продължава на стр. 2

Най-добра веб-страница на институцията от гледна точка на ЗДОИ

Първата награда "Златен ключ" в категорията Интернет страница на институция, която е най-добра от гледна точка на ЗДОИ, бе връчена на Върховния административен съд през 2003 г. ВАС бе отличен в Деня на правото да знам за подробно описание на структурата, правомощията и функциите на институцията. На страницата са публикувани всички решения, протоколи, определения, както и жалбите, подадени в съда.

Достъпни са телефоните и други начини за връзка с всички служители на институцията.

Носители на почетни грамоти в категорията от 2003 г. са още Държавната агенция за закрила на детето, Областна администрация - Варна и Община Стара Загора.

През 2004 г. награда за Интернет страница не беше връчена, тъй като журито прецени, че няма значимо развитие на веб-страницата на

институциите от гледна точка на достъпа до информация.

През 2005 г. ПДИ направи проверка на състоянието на Интернет страниците на институциите, като обяви отново номинации в тази категория. Макар такива да постъпиха за разглеждане, нито една от тях не заслужаваше да бъде отличена от останалите. Затова, журито не присъди награда в тази категория. С почетни грамоти бяха отличени Държавната комисия за енергийно и водно регулиране, Областния управител на Велико Търново и Община Стара Загора (за втори път).

В началото на 2006 г. Програма Достъп до Информация оцени състоянието на веб-страниците на публичните институции в България от гледна точка на изискванията ЗДОИ. Повече за проведеното проучване и изводите от него могат да бъдат намбверени в годишния доклад за състоянието на достъпа до информация¹. Като използва резултатите от проучването и отчита динамиката в това отношение, ПДИ обявява отново събиране на номинации за Най-добра Интернет страница на институция от гледна точка на ЗДОИ.

продължава от стр. 1

категории се избират от жури, което се състои от представители на неправителствени организации, обществени институции и медийни асоциации. Информация за номинациите и за самата церемония се оповестява в национални и местни медии, както и на Интернет страницата на ПДИ. Медийният интерес към церемонията по връчване на наградите на 28 септември нараства. Церемонията по връчване на награди по повод Деня на правото да знам се превърна в обществено събитие, на което присъстват все повече и повече хора, които имат отношение и се интересуват от въпросите на достъпа до информация.

През трите предходни години отбелязването на Деня на правото да знам беше възможно, благодарение на финансовото съдействие на

различни институции. През 2003 г. реализирането на идеята стана в рамките на проект, финансиран от Програма МАТРА/КАР на Посолството на Кралство Холандия. През 2004 г. 28 септември бе отбелязан с финансовата помощ на организацията на Инициатива за отворено управление на Американската агенция за международно развитие. През 2005 г. ПДИ бе удостоена с награда „Темпълтън“ за цялостно институционално развитие от международната фондация за икономически изследвания "Атлас". Средствата от наградата бяха използвани за организацията на Деня на правото да знам. Отбелязването на Международния ден на правото да знам през 2006 г. става възможно, благодарение на финансовата подкрепа на Американското правителство и Програмата на ООН за развитие (ПРООН).

¹ Докладът за състоянието на достъпа до информация е достъпен на Интернет адрес: http://www.aip-bg.org/rep_bg.htm

Гражданин, най-ефективно използвал правата си по ЗДОИ

Гражданин са сред най-активно търсещите информация. Те търсят информация, за да решат свои лични проблеми, или за да подобрят жизнената си среда. Гражданите търсят не само информация, свързана с живота на малката общност, но и касаеща национални проекти и политики. За да бъдат удостоени с награда "Златен ключ", гражданите, които използват правата си по

ЗДОИ, трябва да са проявили упоритост в своите търсения и да са използвали докрай всички процедури по ЗДОИ, включително и при необходимост започването на съдебни процедури срещу отказ за предоставяне на информация. Както и при останалите категории, за получаване на награда е важно търсената информация да е от обществено значение.

През 2003 г. г-н Кирил Карауванов получи "Златен ключ" в тази категория.

В продължение на няколко години г-н Карауванов провежда собствено разследване на закононарушения, свързани с дейността на държавната фирма „Брилянт“ ЕООД и Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“ (ДА „ДРВЗ“). В резултат на това, той събира значително количество информация, показваща нередности в работата на различни институции. Г-н Карауванов подава заявления до Министерството на финансите и Министерството на икономиката, до ДА „ДРВЗ“ и води успешно съдебни дела срещу техни откази.

През 2004 г. с наградата бе удостоен гражданинът Милен Чабров за резултатите от търсенето му на информация от Министерство на здравеопазването, свързана с политиката му относно животноподдържащи лекарства.

Наградата за 2005 г. бе присъдена на Петър Пенчев, заместник-председател на национално движение "Екогласност". Журито реши да удостои

Петър Пенчев със "Златен ключ" за последователното и резултатно търсене на информация, свързана с околната среда и по-специално със строежа на АЕЦ „Белене“.

Носителите на почетни грамоти в тази категория са Страшимир Козаров, Йордан Лазов, Вилям Попов, Любов Гусева, Явор Драгнев, Михаил Вълев, Кирил Карауванов, Пламен Симеонов, Антон Герджиков, Иван Петров.

Страшимир Козаров бе удостоен с грамота през 2003 г. за постоянното си и активното търсене на информация, отнасяща се до положението на хората с различни видове увреждания. Въз основа на подаденото от Козаров заявление за достъп до обществена информация, отправено до Министерството на труда и социалната политика през 2002 г., беше заведено и спечелено дело срещу министерството.

През 2000 година Йордан г-н Лазов подава серия заявления за достъп до обществена информация, с която иска да му бъде предоставен достъп до информация за нарушения извършени при изгробването на чакъл от дъното на река Джерман. След поредния отказ на Министерството на околната среда и водите, той се обърна към екипа на ПДИ с молба да заведе дело срещу отказите на министъра на околната среда да предостави информация. За упоритостта и последователността си в упражняването на правото да знам, г-н Йордан Лазов получи грамота на 28 септември 2003 г.

Весела Иванова бе удостоена с почетна грамота през 2004 г. за осемте дела, които води срещу министъра на регионалното развитие Валентин Церовски, четири от които е спечелила. Уволнената служителка на Министерството на регионалното развитие и благоустройство обжалва откази на ведомството да ѝ предостави различни данни за служителите си, както и две заповеди на министъра.

През същата 2004 г. г-жа Любов Гусева получи грамота за разследването ѝ на дейността на видинската общинска фирма „Чистота“, грижеща се за общинския изолатор за бездомни кучета. В

продължава на стр. 4

разстояние на две години Гусева подава няколко заявления до кмета на Община Вигин по ЗДОИ, с които Гусева иска копия от договора между общината и фирма „Чистота“, както и отчета за изразходваните средства от общинския бюджет за консумативи и лекарствени средства, свързани с дейността на изолатора.

На Явор Драгнев бе връчена грамота за търсенията му на информация, отправени към кмета на Община Силистра, Комисия по търговия и защита на потребителите и Териториална дирекция на Национален осигурителен институт - гр. Силистра. В преписката си с кмета на Община Силистра гражданинът иска да му бъдат предоставени копия от протоколи на заседания на Общинския съвет на гр. Силистра. В отговора си кметът казва, че ще предостави достъп до исканата информация, но след като бъдат заплатени по 2 лева за всяка страница. Гражданинът обжалва това решение сам, първо пред областния управител, а след това и пред съда.

През 2005 г. с почетни грамоти бяха удостоени гражданите Пламен Симеонов, използвал ЗДОИ при търсене на информация от Главна прокуратура, Антон Герджиков за търсенията на информация по силата на ЗДОИ от

Министерството на външните работи и Иван Петров, който използва ЗДОИ при търсене на информация от Столична община.

Гражданинът Вилям Попов пък заслужено бе награждаван с грамота и през трите години, в които се отбелязваше Денят на правото да знам. Г-н Попов е един от най-активните клиенти на екипа на ПДИ. През 2002 година подава няколко заявления за достъп до обществена информация до Националния център за здравна информация към Министерство на здравеопазването. През миналата година господин Попов подаде заявление до кмета на Община Павликени, с което искаше достъп до няколко кметски решения и заповеди. След получения отказ, господин Попов подаде жалба (изготвена от ПДИ) до Окръжния съд в град Велико Търново срещу отказите на кмета да предостави исканата информация. По време на съдебните заседания г-н Попов се представлява сам и печели делото. Вилям Попов води и спечели дело и срещу отказ на экс-министъра на вътрешните работи Георги Петканов да предостави информация за изразходвани средства за погаръци. Със заявления за достъп до информация Вилям Попов търси информация от агенции, министерства и от президента на Република България.

Петър Пенчев, с наградата „Златен ключ“ за 2005 г.

Г-н Пенчев, Вие получихте наградата „Златен ключ“ за последователното и резултатно търсене на информация, свързана със строежа на АЕЦ „Белене“. Остана ли нещо скрито около втората АЕЦ в България?

Вярно е, че много информация, свързана със строежа на АЕЦ „Белене“, ми бе предоставена. Вярно е обаче и нещо друго - че търсенето на информация за проекта трябва да продължи. Приемам наградата в този дух. За мен тя е златен жалон по пътя, по който гражданите търсят и отстояват правото си да бъдат осведомени. Исканата ми се тази награда да бъде посветена на всеки, който използва ЗДОИ. Според мен законът е много силен лост в ръцете на гражданите за получаване на документи и за чуване на тяхното мнение относно корекция и съответно - съобразяване от страна на официалните институции по различни теми. Исканата ми е да продължа и занаят да работя по тази тема - строежът на АЕЦ „Белене“. Аз съм от хората, които, като се хванат на хорото, го играят докрай. В кръга на шегата ще кажа, че съм зодия „работохолик“.

Най-добър журналистически материал, свързан с правото на достъп до информация

Законът за достъп до обществена информация намира практическо приложение в работата на журналистите. Обикновено те се нуждаят от актуална информация, свързана с дейността на изпълнителната власт, поради което по-рядко използват процедурите на ЗДОИ за получаване на информация от обществен интерес. Ето защо един от критериите за избор на победител в категорията **Най-добър журналистически мате-**

риал, свързан с правото на достъп до информация, е да бъде използван Законът за достъп до обществена информация за разкриване или за потвърждаване на факти. За да бъде отличена с награда "Златен ключ", медийната публикация трябва да е с акцент върху обществено значима тема. От значение още са и професионалното качество, както и ефектът от публикацията.

Един от наградените журналисти за 2005 г. -
Васил Чобанов - с приза „Златен ключ“

През 2003 г. бяха връчени две журналистически награди „Златен ключ“ - за медия и за публикация. В категорията „Медия, най-активно използвала ЗДОИ за подготовка на своите предавания и

публикациите“ наградата бе присъдена на в-к "168 часа" за разследвания на темата за депутатските пътувания.

За постигнатия голям обществен ефект с публикации, при които за узнаване на факти и събития е използвана процедурата по ЗДОИ, в-к „Тунджа“ - гр. Ямбол“, получи почетна грамота в горната категория. Материали като „С лъжа промишленикът Моньо турил ръка на 1/3 от Тунджалъка“, „Царевгорец се отказва от кръчма след вестникарска публикация“, „Източват незаконно общински кариери“, „Магистрат крие присъда на чорбаджийски наследник“ разкриват проблеми от дневния ред на обществото и предизвикват към по-голяма прозрачност в работата на институциите.

Почетна грамота бе връчена на в-к "24 часа" за използване на процедурите на ЗДОИ за публикации, разкриващи как българските управленци използват парите на данъкоплатеца.

Журналистите от в-к „Труд“ бяха наградени с грамота през 2003 г. за свои материали, предизвикали широк обществен отзвук. Публикациите за командировките на народни представители и новините около работата на Правителствената информационна служба бяха подготвени с помощта на Закона за достъп до обществена информация.

За цялостно отразяване на проблемите, свързани с прилагането на ЗДОИ в-к „Сега“ бе също удостоен с почетна грамота през 2003 г. Радио Шумен получи пък грамота за направените повече от 15 материала и коментари в своите предавания, посветени на свободата на информацията.

В категорията **Най-добър журналистически материал, подготвен с информация, получена по силата на ЗДОИ** през 2003 г., бе отличена статията "13 000 000 лева от здравната каса са изхарчени незаконно" на Зина Соколова от в-к "168 часа".

С почетни грамоти бяха удостоени: Алексеня Димитрова от в-к "24 часа" за поредицата "ЦРУ срещу Държавна сигурност", публикувана между април и юли 2002 г., Христо Христов, журналист от в. „Дневник“, за поредицата от публикации във вестниците "Демокрация" и "Дневник", за двете му книги и филма "Досиетата Скитник", както и в-к "Сега" за статията "Сега" си купи 30 мин. разговор с чиновничка".

През 2004 година "Златен ключ" бе връчен само в една категория: Най-добър журналистически материал, свързан с правото на достъп до информация. *продължава на стр. 6*

материал, подготвен с информация, получена по ЗДОИ.

Наградата бе присъдена на Христо Христов и Паулина Желева от в-к „Дневник“ за статията „Министерският съвет дава, ДКСИ не дава“.

С почетни грамоти бяха удостоени електронното издание "Всеки ден" (www.vsekiden.com) за публикациите относно гражданството на Симеон Сакскобургготски; Петър Костов от в-к „Сега“ за статията „Служебната тайна - дебелият юрган, под който се крие властта“; Майя Христова и Борислава Априлова от в-к „168 часа“ за разследването „Двама министри за чужда сметка в Атина“; Росица Стефанова от регионалния в-к „Успех“ - гр. Силистра, за статията „Защо общината засекретни договорните си отношения с фирма „ТАИ“ и Веселина Седларска за статията „Секретно, по-секретно, Милен Велчев“, публикувана във в-к „Дневник“.

През 2005 г. наградата "Златен ключ" бе връчена на Васил Чобанов (радио „Нова Европа“), Богдана Лазарова („Дарик радио“), Елена Енчева (в-к „Сега“), Петя Владимирова (в-к „Дневник“) за инициативата им да забедат дело за достъп до информация

до протоколите от заседанията на Висшия съдебен съвет. Делото беше спечелено от журналистите и доведе до публичност на самите заседания. Наградата бе връчена за поредицата медийни публикации, отразили успешния съдебен процес.

С почетни грамоти бяха удостоени Красимир Добрев от в-к „Сега“ за статията „Не жалете чиновника - търсете информация“ и Таня Петрова, също от в-к „Сега“, за двете журналистически разследвания, направени въз основа на документи, получени по Закона за достъп до информация: „Близки до властта фирми ремонтни-раха училищата“ и „Бизнесът с приема в елитните гимназии“.

През 2005 година журито отреди и специална награда за цялостен принос в областта на достъпа до информация. Повод даде журналистът Христо Христов от в-к „Дневник“. Той бе удостоен със „Златен ключ“ за разследването му по случая Георги Марков, извършено на основата на документи, част от които журналистът получи чрез ЗДОИ и използва при написването книгата „Убийте „Скутник“, пожънала огромен национален и международен успех.

Г-н Христов, опитът, който имате в търсенето на информация направи ли Ви оптимист или песимизмът надделява, когато подавате заявление по ЗДОИ?

Мисля, че е възможно да бъде осъществен реален достъп до информация. Според мен има значително подобрене относно получаването на „съвременна“, ако така мога да се изразя, информация. През тази година правих проучване на тема „Малките ВЕЦ“, в което се обърнах със заявление по ЗДОИ към Министерството на околната среда и водите. Там работата е организирана по системата „предоставяне на информация на едно гише“. Бях изключително приятно изненадан, че цялата информация, която поисках, ми беше дадена в пълен обем и срок и то не само на хартия, но и на електронен носител. Тук бих припомнил, че това министерство бе първото, осъдено по ЗДОИ. Това показва, че една институция, когато се ръководи от хора, които са решени да спазват закона, може да предоставя реален достъп до обществена информация. Предполагам, че и в други държавни институции, в които има проблеми с достъпа до информация, и се стигне до неприятния момент, в който те да бъдат показани в обществен план като институции, които не изпълняват закона, след това ще коригират работата си и да започнат да го спазват. В този аспект не мога да не бъда оптимист и смятам, че тепърва държавните институции и работещите там ще се научат, че не те са

тези, които трябва да казват каква информация дават, а са само служители, които трябва да спазват закона и да предоставят достъп.

Хр. Христов със „Златен ключ“ за цялостен принос

Институцията, най-добре организирана предоставянето на информация за граждани

Наградата "Златен ключ" в категорията **Институция, най-добре организирана предоставянето на информация за граждани**, се връчва въз основа на определени критерии¹.

За трите години, през които се чества Денят на правото да знам, носители на тази награда станаха Община Добрич (2003 г.), Областна управа - Габрово (2004 г.) и Община Кърджали (2005 г.).

Община Добрич бе наградена със "Златен ключ" за създаването на

работно място "Предложения, жалби" в Центъра за услуги и информация на гражданите в общината

и въвеждането на електронен адрес, на който гражданите могат да изпращат сигнали за корупция, както и други мнения, предложения и жалби относно работата на общинска администрация.

В съответствие със ЗДОИ главният експерт от "Предложения, жалби" извършва консултации и приема заявления за достъп до обществена информация. Като механизъм за обратна връзка е въведен електронен регистър за устни и писмени заявления, сигнали, жалби, предложения, молби от гражданите. На всяко подадено запитване се отговаря писмено, след проверка и обработка от компетентни служители.

Освен това, центърът за услуги и информация на гражданите в Община Добрич разполага с електронно табло (touch screen), което дава бърза

продължава на стр. 8

Г-н Азис, с какво Община Кърджали се отличава и защо, според Вас, на нея беше връчена наградата?

„... Няколко неща са, може би, важни за определяне на решението на журито. Най-важното е, че ние, служителите на Община Кърджали, се опитваме да приложим Закона за достъп до обществена информация в неговата цялост. На второ място, също така, с моите колеги от общинската администрация сме създали един лесен начин за това как гражданите да достигнат до желаната от тях информация. И не на последно място идват усилията на ръководството на общината да подобрява своята дейност при обслужването на гражданите. В същото време бих казал, че не само Община Кърджали заслужава тази награда. Разбира се, това са и гражданите на Кърджали, които все повече имат желанието и се възползват от правото си да получат информация от общината. Не на последно място е и добрата ни работа и комуникация с журналистите в града, защото чрез тях ние получаваме и предаваме информация. И един много важен елемент от тази награда, който не знам дали журито е взело предвид, но Община Кърджали от две години поддържа един международен стандарт - ISO 9001:2000. В продължение на две години ние работим съгласно изискванията на този стандарт, които касаят както дейността на

„Ключът не е за моето бюро, а за жителите на Кърджали!“, Хасан Азис, кмет на общ. Кърджали

общината, връзката с клиентите, така и това как да се води диалог с тях, по какъв начин информацията да бъде предоставена, без това да противоречи на други закони.

¹ Критериите за избор на институция са достъпни на Интернет адрес: <http://www.righttoknowday.net/institution.php>

и точна информация за услугите, предоставяни от центъра и други институции. Две локални мрежи на териториално отдалечените помещения на Дирекция и Архив "ГРОН" са свързани с оптичен кабел.

Областна администрация - Габрово бе удостоена със "Златен ключ" през 2004 г. за създадената възможност за информиране за своите действия чрез Интернет страницата на институцията. Страницата на Областна администрация Габрово дава възможност да се изтегли заявление за достъп до обществена информация, разяснява цялостната процедура по предоставянето на достъп до информация и дава възможност да се следи развитието и работата по преписката на подаденото заявление. А вече действащата система за приемане и издаване на документи, подписани с универсален електронен подпис, дава възможност на лицата, които притежават такъв подпис, да подават своите заявления за достъп до обществена информация

и по електронен път. Внедрената електронна система за регистрация и контрол на документооборота елиминира възможността за злоупотреби от страна на служителите при боравенето със документи и различни носители на информация.

През 2005 г. Община Кърджали бе удостоена със „Златен ключ“ за максимална прозрачност в работата на институцията и цялостно изпълнение на задълженията си по ЗДОИ (виж интервюто с кмета на Кърджали Йасан Азис на предишната страница).

Освен наградата "Златен ключ", в отделните категории се връчват и почетни грамоти. През 2003 грамоти бяха връчени на Министерство на икономиката, Община Сливен, Община Карнобат и на Министерство на околната среда и водите. През 2004 г. - на Община Стралджа, Община Стара Загора и Областната управа в Ямбол. А през 2005 г. - на Териториална данъчна дирекция - Хасково.

Неправителствена организация, най-ефективно упражнявала правата си по ЗДОИ

В своята работа неправителствените организации често се сблъскват с непрозрачността на институциите и с откази за предоставяне на обществена информация. За да бъде отличена със „Златен ключ“ една неправителствена организация, тя трябва да е проявила упоритост и последователност в търсенето на информация. Неправителствената организация трябва да е използвала докрай всички

процедури на Закона за достъп до обществена информация, да е използвала получената информация в свои доклади или друг вид публикации, като по този начин е постигнала голям обществен ефект в областта на своята дейност.

Трите отличени със "Златен ключ" са: национално движение "Екогласност" - Монтана (2003 г.), Регионален фонд ИГА - гр. Пазарджик (2004 г.) и

гражданско сдружение "Обществен барометър" - гр. Сливен (2005 г.).

Национално движение „Екогласност“ - Монтана е екологична неправителствена организация, която посредством подаването на заявления за достъп до информация и воденето на съдебни дела осъществява активен контрол върху дейността на органите на изпълнителната власт. Организацията води дела за достъп до обществена информация и е особено активна в търсенето на информация, свързана със строежа на атомна централа "Белене". Информацията, която "Екогласност" разкрива, е от голямо обществено значение.

Регионален Фонд - ИГА, гр. Пазарджик, бе наградена през 2004 г. за активното използване на Закона за достъп до информацията във връзка със събирането на информация и изготвянето на анализи, които са в основата на нейната дейност по различни проекти.

Използвайки официалните заявления за достъп до информация и придържайки се към изискванията на ЗДОИ, Регионален фонд - ИГА успява да изгради

продължава на стр. 9

работеща система за получаване на информация със "затворени" по принцип институции като Окръжен съд, затвор и РДВР на регионално ниво; областна и общинска администрации, Дирекция "Социално подпомагане", Бюро по труда, Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. ИГА оказва сериозен законов натиск върху Министерство на правосъдието, Дирекция "Изпълнение на наказанията", Агенция по заетостта, Министерство на труда и социалната политика и други за получаване на исканата от фондацията информация. Наред с това ИГА организира и провежда обучение за изискванията на ЗДОИ за служителите от Общинска и Областна администрация Пазарджик. В резултат на работата на Регионален фонд - ИГА повечето институции на местно ниво определят служител, който да подготвя отговорите на получените заявления и да ги изпраща в законово установения по ЗДОИ срок. Пример за това е Районният съд в Пазарджик - в сградата на съда е определено място, където може да се чете изискваната от закона информация.

След като две поредни години гражданско сдружение „Обществен барометър“ - гр. Сливен, бе отличено с почетни грамоти (2003 и 2004 г.), през 2005 г. то бе удостоено с наградата "Златен ключ" за дългогодишно и резултатно използване на процедурите по ЗДОИ за борба с корупцията. От "Обществен барометър" са подавали заявления до Държавен санитарен контрол, Сметната палата, териториално поделение на Агенцията за държавен и вътрешен финансов контрол, кмета на град Сливен, както и до много институции на централ-ната власт. Сдружението има редица спечелени съдебни дела за достъп до информация, отразени на Интернет страницата му (<http://www.corruption-bg.org/>). Там могат да бъдат открити и всички документи, които сдружението е получило по силата на ЗДОИ.

С почетни грамоти за използването на информация, получена по силата на ЗДОИ, са отличени „ИнфоЕкоКлуб“ - гр. Враца, Сдружение на общопрактикуващите лекари - гр. В. Търново, Център за независим живот - гр. София, Сдружение „Зелени Балкани“ - гр. Пловдив, Център на НПО в Разград и Районен съюз на потребителите - гр. Хасково.

Г-н Иванов, шегуваме се помежду си, че с работата си „Обществен барометър“ гържи в тонус администрацията. Как постигате това?

„Дейността на „Обществен барометър“ обхваща цялата Сливенска област - това са общините Сливен, Твърдица, Котел и Нова Загора. Опитваме се в известна степен да играем ролята на местен омбудсман, което ни създава, освен всичко друго, и доста проблеми по отношение на работата ни с местната власт и със съответната държавна местна администрация. Ние поддържаме горещ телефон, е-мейл, Интернет страница. По този начин стимулираме хората без притеснение да идват при нас, да споделят нещата, които ги тревожат или са открили като нередни. Нашият юрист, Ваня Барбутова, ги очаква в офиса, изслушва ги и ги насочва какво трябва да направят по съответните казуси. Хубавото е, че гражданите на област Сливен ни стимулират с много въпроси в различни области - местна власт, образование, представителство на различни държавни контролни органи, дори прокуратурата, съда. Това са все институции, които не показват резултатна дейност. От нашите анализи става ясно, че ако държавните контролни органи изпълняваха стриктно задълженията си по Закона за достъп до обществена информация, нивото на корупция нямаше да е толкова високо.“

Юрий Иванов, председател на „Обществен барометър“ получава наградата „Златен ключ“

Отрицателни награди: „Златен катинар“ и Вързан ключ“

Въпреки че положителните практики, свързани с достъпа до информация, се увеличават, за съжаление списъкът на номинациите в отрицателните категории също не намалява. В България все още има институции, които не изпълняват задълженията си по ЗДОИ и нарушават права-

та на гражданите. Наградата има за цел да порицае лошата администрация, която пък трябва да си вземе поука и да се поправи.

Първият носител на тази отрицателна награда е Държавен фонд "Земеделие" през 2003 г. Тази институция не приема устни заявления за достъп до информация, а през 2003 г. не беше отговорила на нито едно писмено заявление.

Втората порицана институция в Деня на правото да знам е Националната здравно-осигурителна каса (НЗОК). През 2004 г. НЗОК бе осъдена по няколко (около 10) дела за отказ да предостави информация, свързана с разходвания и планирания бюджет на Регионалните здравноосигурителни каси, методиките за разпределяне на средства между личните лекари и др. Въпреки че е осъдена по всички заведени дела, НЗОК продължава да не изпълнява задълженията си по ЗДОИ и не предоставя информацията, която дължи на гражданите.

„Златен катинар“ за лошото управление на информацията по време на кризи и за липсата на механизъм и отговорност за навременно уведомяване на населението по време на наводненията в страната през лятото на 2005 г. бе присъден на стария и новия състав на Министерския съвет - институцията, координираща борбата с кризите.

По разбираеми причини, в негативните категории грамоти не се присъждат. През 2005 година обаче бе връчена почетна „Срамота“ на Столична общинска администрация беше за пълната липса на информацията относно мерките, които се предприемат за справянето с кризата с боклука на София.

Негативна награда се връчва в още една категория. **"Вързан ключ"** се дава за най-абсурдно и смешно решение по заявление за достъп до обществена информация. В тази категория критерии няма, защото съдържанието на решенията говорят сами за себе си.

През 2004 г. с "Вързан ключ" бе награден директора на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията"

към Министерство на правосъдието. В началото на 2002 г. журналистът Тодор Янакиев иска достъп до затворническите досиета на дисидента Илия Минев, тъй като провежда изследване, чиято крайна цел е издаването на монография. Получава искания достъп и в резултат на това няколко пъти преглежда на място съществуващите две досиета.

Когато през 2003 г. г-н Янакиев се опитва да получи ксерокопия от тях, вместо това получава отказ¹ със следните аргументи: *„Четиринадесет години след "сгромоляването на комунистическия режим", чиято жертва сте и Вие, не е нужно някой с Вашия талант в областта на спортната журналистика и най-вече на лириката да използва паметта на достойни хора като Илия Минев за причиняване на психологически стрес у служителите, които са изпълнявали уставно действащите към момента закони и вътрешни разпоредби; както и у бивши затворници и техните потомци.“*

През 2004 г. за абсурдно решение по заявление за достъп до информация с "Вързан ключ" е награден Национална служба „Полиция“ към МВР. Инженер Юлиан Чолаков бил глобен за превишена скорост от служители на НС "Полиция" към МВР. Тъй като обаче инж. Чолаков се усъмнява в обхвата на радара и съответно в законността на наложената му глоба, той подава заявление, с което иска информация за някои технически характеристики на скоростомерите TR-4. В отговора на това заявление се твърди, че подобна информация е класифицирана като държавна тайна, съгласно раздел II, т.7 от приложение към чл. 25 от ЗЗКИ: *"Данни за вида, нивото на снабденост и качествата на специална техника, въоръжение, боеприпаси, защитни средства, уреди и материали, използвани от службите за сигурност и службите за обществен ред."* Чолаков обжалва отказа. Абсурдността на решението за отказ идва от това, че съдията от Върховния административен съд, който гледа делото, открива невъзпрепятствано характеристиките на въпросните радари, публикувани в Интернет от производителите им.

Последната награда за абсурдно и смешно решение бе присъдена за отговор на Министерство на земеделието и горите. На заявление за достъп до информация, с което се иска да бъдат предоставени имената на министрите на ведомството за периода 1990-2005 г. министерството препраща заявителя към Министерски съвет.

¹ Пълният текст на отказа можете да прочетете myk: <http://www.righttoknowday.net/files/a4.php>

Какво можете да направите вие, за да отпразнувате Деня на правото да знам?

Ако сте неправителствена организация...

организирайте събитие, дебат, церемония по връчване на награди, напишете прессъобщение, проведете дискусия с местната общност или в местното училище, напечатайте плакати, разлепете ги по улиците, направете рекламни менуски и ги раздайте на хората по улиците... Въвлекете хората в кампанията, нека те да подадат заявления за достъп до информация!

Ако сте гражданин...

подайте заявление за достъп до информация, напишете писмо до местния вестник, призовете общината да разясни на гражданите правото да знам - чрез плакати или на уеб страницата си - пишете на общинския съвет или на вашия народен представител и ги попитайте какво правят те за прозрачното управление!

Ако сте преподавател или ученик...

проведете дискусия за правото да знам и значението на отвореното управление, помислете за въпросите, които можете да зададете в заявление за достъп до информация, на орган на изпълнителната власт като Министерството на образованието, например, определете проблем, който интересува местната общественост, за който бихте искали да знаете повече, като например качеството на питейната вода, бюджета, отпуснат за спортни дейности. И подайте заявления за достъп до тази информация!

Ако сте библиотекар или поддържате блог в Интернет...

вие вече знаете цената на информацията, така че направете така, че вашите читатели да разберат за Деня на правото да знам!

Ако сте журналист...

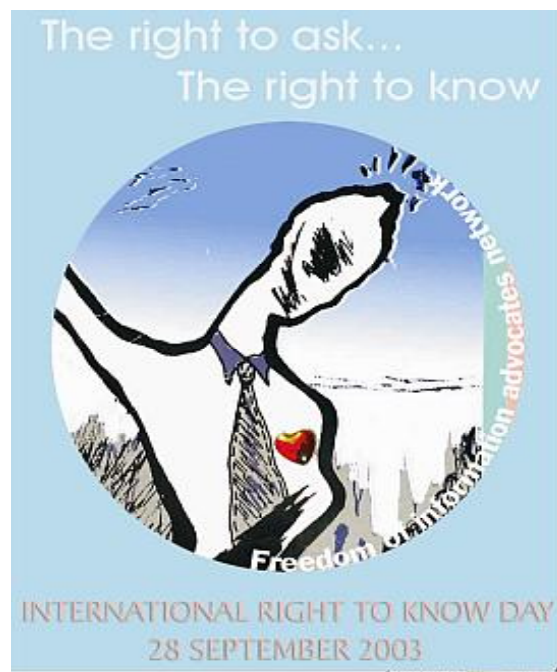
напишете статия за Деня на правото да знам по света, както и за проблемите, свързани с прозрачността във вашата страна. Ако досега не сте подавали заявление за достъп до информация по силата на националното Ви законодателство, това е подходящия момент да го направите и да напишете история за това какво ще се случи!

Ако сте Комисар по информацията...

присъединете се към обществеността като организирате някакво събитие или изпратите прессъобщение организирате състезание, което да поощри отвореността в управлението, като състезание за най-добра уеб-страница или институция с най-добро време за отговор по заявление за достъп до информация - разпространете примери за предоставяне на информация, която заздравява връзката между управляващите и гражданите. Изпратете писмо до институциите, с което им напомняте, че 28 септември е Денят на правото да знам и да подчертаете, че прозрачността е нещо, от което не трябва да се страхуват, защото всички го правят!

Ако сте държавен служител...

запитайте се какво правите, за да помогнете за отвореното управление, разберете какво прави вашата институция, за

Плакат по случай първия Ден на правото да знам (2003 г.), изготвен от Yascha/Deebeeduss Systems (Косово)

да бъде по-отворена, помислете как може да бъде управлявана информацията, за да бъде тя по-лесно предоставяна на членовете на обществото - публикувайте повече информация на вашата уеб-страница, за да може обществото да разбира по-добре действията на вашата институция и ако в страната ви има действащ закон за достъп до информация, говорете с хората от вашата институция, които отговарят за предоставянето на информация и разберете как може да им помогнете за предоставянето на информация в законоустановените срокове!

Ако все още не сте сигурни какво да правите...

хвърлете поглед на страницата на Мрежата на застъпниците за свобода на информацията (www.foiadvocates.net) за това какво планират членовете на мрежата за 28 септември, свържете се с Програма Достъп до Информация. И моля ви, не забравяйте да ни изпратите всички ваши наблюдения и изрезки от статии по повод Деня на правото да знам, за да направим колкото се може по-пълен този 28 септември.

Благодарим Ви!

Денят на правото да знам по света

През 2005 г. Международният ден на правото да знам бе отбелязан в: Албания, Аржентина, Армения, Бангладеш, Босна и Херцеговина, България, Гвиана, Грузия, Индия, Испания, Латвия, Македония, Малайзия, Малдивите, Мексико, Молдова, Пакистан, Перу, Румъния, САЩ, Сиера Леоне, Словения, Сърбия и Черна гора, Уругвай, Фиджи, Филипините, Хърватска, Чехия, Чили, Ямайка и други страни. Подробности можете да откриете на Интернет страницата на Международната мрежа на застъпниците за свобода на информацията: <http://www.foiadvocates.net/>

Програма Достъп до Информация

София 1000,
бул. Васил Левски N 76, ет. 3, ап. 3
тел/факс. (+ 359 2) 988 5062, 986 7709, 981 9791
E-mail: office@aip-bg.org
www.aip-bg.org

Редакционен екип:

Александър Кашъмов, Гергана Жулева,
Дарина Палова, Диана Банчева, Катерина
Коцева, Кирил Терзийски, Николай Мареков,
Ралица Кацарска, Фани Давидова
Оформление: Николай Мареков

Този бюлетин се издава в рамките на проект „Прилагане на Закона за свобода на информацията“ с финансовата подкрепа на Програмата за социална трансформация в Централна и Източна Европа (МАТРА) на Министерството на външните работи на Холандия.

©Програма Достъп до Информация

Материалите в това издание са обект на авторско право.

При цитиране позоваването на източника е задължително.

Изразените в бюлетина мнения и възгледи не ангажират и не отразяват тези на Министерството на външните работи на Кралство Холандия